

K R I T I C K Ý S B O R N Í K 1 9 8 7
=====

r o č n í k s e d m ý

888 888 888

s v a z e k t ř e t í

ČLÁNKY/STUDIE

/01/ návraty zdenka urbánka

/vladimír karfík/

/36/ proč je obětním beránkem cikán/

a ne žid?

/jános kenedi/

888

O KNIHÁCH

/48/ význam josefa floriana

/jan rolek/

/61/ johanka, dítě boží

/lenka procházková/

888

DOKUMENT

/65/ muž proti proudu/50 let úmrtí TGM

888

OPERNÍ HLÍDKA

/78/ bída mladé gardy

/caruso/

888

TELEVIZE

/81/ televize jako podobenství/

moderního života?

/rudolf stary/

888

DISKUSE

/88/ válka doktorátů

/rzk-/

888

This copy of a typewritten manuscript (samizdat)
was made available by

Dokumentationszentrum zur Förderung der
unabhängigen tschechoslowakischen
Literatur e. V.

for research and information purposes.
Copyright continues to be held by the author and
must be strictly observed.

Dokumentationszentrum, Schwarzenberg 6,
D-8533 Scheinfeld

KNIŽNÍ ZPRAVODAJ

O p r a v a

Na titulním listě předchozího svazku, 2/87, se v části nákladu objevilo chybné označení ročník šestý místo správného ročník s e d m ý . Omluvte laskavě toto nedopatření.

Redakce KS

V á l k a d o k t o r á t ů

Solidarita otřesených se buduje v pronásledování a nejistotách: to je její fronta, tichá a postrádající reklamy a senzací... volá tiše, beze slov.

J.Patočka

Udělením čestného doktorátu za filosofii českému filosofu Ladislavu Hejdánkovi Amsterodamskou universitou dne 8.1.1987 byl zčásti zaplacen velký dluh, který vůči vyznamenanému má česká filosofie. Vezměme jen jeho činnost za posledních šest let, kdy drží otevřený seminář, do kterého přijíždějí hosté z ciziny, a připojme jeho edici Svazky pro dialog, kterou vydával řadu let. Ani jeden z těchto podniků nebyl oceněn pozorností českých neoficiálních filosofů! Do semináře, aby reagovali na Hejdánkem přednášené teze, naši filosofové nedocházejí, není ani žádný písemný ohlas na Hejdánkovy texty v edici Svazky pro dialog. Jen J.S. Trojan na některé texty o Hejdánkově hlavním filosofickém tématu - - nepředmětném myšlení - odpověděl. Nyní v nové edici Oikumené, kde vycházejí souhrnně Hejdánkovy statí v několika svazcích, jsou otištěny i Trojanovy reakce. Ale to je všeho všudy všechno.

Pocta přicházející z Holandska tedy splácí dluh za nás, ~~ale~~ chceme se ptát, v jakém ohledu to činí. Složitost situace vynikne, když si blíže všimneme odůvodnění udělení titulu v řeči promotora Theo de Boera.

Jistě je pro zahraničního posuzovatele obtížné hodnotit Hejdánkovu filosofii, když se o to dosud nepokusila česká filosofie sama. Tím více nás proto překvapuje, že Amsterodamská universita ve svém odůvodnění uvádí, že titul uděluje /1/ za Hejdánkuv přínos současné filosofii. Překvapilo nás navíc, jak promotor byl schopen ^{vcelku} správně charakterizovat Hejdánkovu filosofii, ačkoliv vycházel v podstatě z jediného jeho článku, totiž příspěvku, který byl otištěn

také v Havlově Hostině /Meontologické předpoklady pojetí pravdy/. Na základě tohoto jediného textu, s přihlédnutím ještě k článku o Rádlovi a ke studii o Halesovi, zařadil Hejdánka do "typicky české tradice" a označil ho za "vynikajícího filosofa". Má nám snad toto hodnocení říci, že myšlenka je důležitější než dílo? /My sami zmíněný článek nepovažujeme za nejšťastnější Hejdánkův text a některé výhrady jsme vyjádřili v recenzi ve Střední Evropě č. 6/86./ De Boer na základě tohoto článku ukazuje Hejdánkův "celoživotní" problém. Je jím "jedno z typických filosofických témat", totiž problém pravdy. Touto formulací ovšem promotor prozrazuje svou bezradnost a filosofa Hejdánka tím právě nevyznamenává. Je snad Hejdánkův "přínos současné filosofii" v tom, že se zabývá "typickým tématem" a navíc v "typicky" české tradici? Odkud vzal de Boer odvalu ve svém laudatio vynášet tyto soudy, když ostatní texty jsou mu patrně z jazykových důvodů nepřístupné, a jsou-li mu dostupné, není patrné, že jich použil? Promotor zde využil své zručnosti v psaní posudků na absolventské práci studentů, které často není nutno číst celé. Takový postup ovšem staví Amsterodamskou universitu do zvláštního světla.

Další bod odůvodnění udělení doktorátu: /2/ udržování dialogu mezi československou a západní filosofií. Zde je řečník, který několikrát Československo navštívil, jistě kompetentní a jeho slova znamenají ocenění toho, co jemu a dalším hostům vystoupení v Hejdánkově semináři dalo. Nepochápeme ale, proč tento důvod, spolu s následujícími, nemohl stačit jako dostatečný.

Poslední bod odůvodnění řeči de Boera - /3/ obrana svobody filosofie - cituje Hejdánkovy myšlenky o nepolitické politice: Každá filosofie nemá svobodu k reflexi a snaží se jí dosáhnout, proměňuje i politické prostředí, v němž se nalézá.

Domnívám se, že v tomto třetím bodě je Th. de Boer nejbližší skutečnosti. Zde správně říká, že v Hejdánkově "semináři se provozuje filosofie, žádná politika", a správně vidí, že to může v naší zemi stačit k tomu, aby se člověk v politice ocitl, takže jeho činnost tak nabývá "politického vý-

znamu". Ale nejsme si již jisti, zda udělení čestného doktorátu Ladislavu Hejdánkovi bylo aktem pouze "nepolitické politiky", která charakterizuje právě činnost Hejdánkova. Ba ještě menší jistotu máme, když jsme prostudovali odůvodnění ~~xxx~~ udělení doktorátu - vezmeme-li v úvahu pochybnosti spojené s prvním bodem odůvodnění -, zda vlastně není nepolitická činnost Hejdánkova popřena právě aktem Amsterodamské university. Jmenování Ladislava Hejdánka čestným doktorem vyznívá jako pokus o "normalizaci" naší nenormální situace ve filosofii. Jako jsou u nás vyznamenávání jedni, kupř. cenou Kl. Gottwalda, jsou druzí vyznamenávání v cizině. Jedni jsou oceněni za poslušnost, druzí za neposlušnost.

Přáli bychom si, aby se instituce, které udělují podobné pocty, více zajímaly o věc, pro kterou osoba údajně poctu získává, a neomezovaly se jen na formální zdůvodnění. Jinak znevažují jak poctu, tak poctěného. Pokud jsou Holanďané přesvědčeni o významu Hejdánkovy filosofie, měli si ji nejprve zpřístupnit překladem jeho prací. Ale dokonce ani nejjednodušším způsobem, kupř. formou skript, nerozmnožili jeho texty pro nás česky, aby byl k dispozici dostatek exemplářů a Hejdánkovo dílo tak konečně mělo naději dojit většího ohlasu u nás než dosud. Zdá se však, že taková práce je podle názoru amsterodamských přátel příliš zdlouhavá a málo efektní - lépe je podle nich za případné náklady, co by taková edice stála, vyslat o jednoho či dva profesory více do Hejdánkova semináře.

Politického významu může nabýt snad každá událost, ale pro nás tu je důležité, že Amsterodamská universita se vzdala možnosti ocenit Hejdánkovo filosofické dílo, ačkoliv jeho přínos filosofii uvádí jako první důvod, a zaměřila se hlavně na význam jeho činnosti seminární. Je nám zřejmé, že Hejdánkova angažovanost je důsledkem jeho pojetí filosofie, ale považujeme za podstatné, zda oceníme důsledek, nebo jeho důvod.

Proto bude muset česká filosofie Ladislava Hejdánka rehabilitovat sama - tím, že zhodnotí jeho dílo; ovšem musí nejprve vystřízlivět z opojení sebou samou, opojení, kterému v poslední době propadá.

Závěrem ještě jednu poznámku. Ke konci své řeči Theo. de Boer podává celkovou charakteristiku dr. Hejdánka a mj. ho popisuje jako "svobodného ducha v nesvobodné společnosti" - s tím souhlasíme, ale když na podporu svého tvrzení uvádí: od H. pochází "pozoruhodný výrok, že se nikdy necítil tak svoboden jako ve vazbě", pak máme chuť k tomuto pouze z pozoruhodnosti vycházejícímu způsobu citování říci: Quod licet Iovi, non licet bovi.

-rzk-